

Ovttaskasássiid giedahallama prosedyrat

Norges kontaktpunkt
for ansvarlig
næringsliv

Sisdoallu

1. Oppalaččat 3

- 1.1 OECD njuolggadusat multinationála fitnodagaide
ovddasvástideaddji ealáhusdoaimma birra 3
- 1.2 Norgga ovddasvástideaddji ealáhusdoaimma gulahallanguovddáš 4
- 1.3 Doahpagat ja prinsihpat 4

2. Ná váidá 6

3. Ovttaskasáššiid giedahallan 7

- 1. dási: Duođašteapmi ja koordineren 8
- 2. dási: Álgoarvvoštallan 9
- 3. dási: Gulahallan ja soabaheapmi («good offices») 11
- 4. dási: Loahppajulggaštus 14
- 5. dási: Čuovvoleapmi 15

Ovttaskasáššiid giedahallama prosedyrat

1. Oppalaččat

1.1 OECD njuolggadusat multinationála fitnodagaide ovddasvástideaddji ealáhusdoaimma birra

OECD njuolggadusat multinationála fitnodagaide ovddasvástideaddji ealáhusdoaimma birra (Njuolggadusat) lea bajimus riikkaidgaskasaš standárda das movt fitnodagat ja investorat berrejit giedahallat iežaset váikkuheami olbmuid, planehtii ja servodahkii. Dat gusket buot sturrosaš fitnodagaide ja investoriidda buot surggiin, beroškeahtá eaiggátstruktuvrras, ja dat gokčet buot guovddáš ceavzilvuodabeliid, dálkkádatrievdamiin gitta teknologijii, korrupšuvnna vuosttaldeami barggu rájes gitta olmmošvuoigatvuođaide ja bargoeallima standárdaide. Ovddasvástideaddji láhttemiin sáhttet fitnodagat eastadit ja giedahallat iežaset doaimmaid negatiiva váikkuhusaid, seammás go dat ovddidit ceavzilis ovdáneami dain riikain ja báikegottiin gos dat doibmet.¹

Njuolggadusaid dorjot nationála gulahallanguovddážat maid buot daid riikkaid eiseválddit leat ásahan mat leat guorrasan Njuolggadusaide. Gulahallanguovddážiid váldobargu lea ovddidit Njuolggadusaid ja veahkehit čoavdit ovttaskasáššiid mat čuožžilit Njuolggadusaid implementerema oktavuođas. Dasa lassin sáhttet nationála gulahallanguovddážat doarjut eiseválddiid barggu hábmet, čađahit ja lágidit ovttamielalaš politihka mii galgá ovddidit ovddasvástideaddji ealáhusaid doppe gos dat lea ulbmillaš.

Nationála gulahallanguovddážat leat ovddasvástideaddji ealáhusaid áidna riikkaidgaskasaččat dohkkehuvvon ii-rievttálaš váidinmekanisma ja fáallet organisašuvnnaide ja olbmuid báikki mainna sáhttet váldit oktavuođa go oaivvildit ahte fitnodat ii leat čuvvon Njuolggadusaid. Gulahallanguovddážat meannudit ovttaskasáššiid (váidagiid) mat gusket fitnodagaide mat doibmet sin guovlluin dahje jođihit doaimmaset sin guovlluin.

¹ [Ovddasvástideaddji ealáhusdoaimma | OECD](#)

Dát dokumeanta válldaha Norgga gulahallanguovddáža prosedyraid ovttaskasáššiid meannudeamis. Dát prosedyranjuolggadusat dievasmahttet daid oppalaš prosedyraid maid ovttaskasáššiid meannudeami Njuolggadusat mearridit.

1.2 Norgga ovddasvástideaddji ealáhusdoaimma gulahallanguovddáš

Norgga gulahallanguovddáš oažžu iežas mandáhta Norgga ráđđehusas.

Olgoriikkadepartemeanta nammada njeallje sorjjasmeahttun áššedovdilahtu. Ealáhuselima Váldoorganisašuvdna, dárogillii Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO), Norgga Riikkaorganisašuvdna, dárogillii Landsorganisasjonen i Norge (LO) ja Ovddidan- ja birasforum, dárogillii Forum for utvikling og miljø (ForUM) bovdejuvvojit evttohasaid evttohit. Olgoriikkadepartemeanta ja Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta válljejit evttohasaid ovttasráđiid Ruhtadandepartemeanttain ja Bargo- ja searvadahttindepartemeanttain.

Gulahallanguovddáža čállingoddi ovddida Njuolggadusaid ja daidda gullevaš rávvagiid várrogasvuodáárvoštallama birra, vástida jearaldagaid ja ráhkkanahttá ovttaskasáššiid maid sorjjasmeahttun áššedovdit galget árvoštallat. Čállingoddi lea hálldahuslaččat Olgoriikkadepartemeantta vuollásaš.

1.3 Doahpagat ja prinsihpat

Gulahallanguovddáža ovttaskasáššiid gieđahallan galgá čuovvut Njuolggadusaid váldoeavttuid, ja dat mearkkaša ahte dat galgá leat oidnosis, olámuttos, rabas, ovddasvástideaddji, bealátkeahtes ja vuoiggalaš, einnostahtti ja Njuolggadusaid mielde.²

Rabasvuohta lea guovddáš eaktu nationála gulahallanguovddáža barggus, ja gulahallanguovddážat deattuhit rabasvuođa go gieđahallet ovttaskasáššiid. Prosedyrat dohkkehit dat tetge ahte gávdnovit dilálašvuođat mat sáhttet dagahit ahte lea riektá doalahit luhtolažžan (gaskavuodááššin) dihto fáktadieđuid ja ákkaid maid bealálaččat ovddidit. Gulahallanguovddáš geahččala doalahit balánssa rabasvuođa ja luhtolašvuođa gaskka vai šaddá luohhtámuš prosessii ja sihkkarastá ahte Njuolggadusat čađahuvvojit beaktilit. Dieđut gieđahallojuvvojit daid prosedyraid mielde mat leat mearriduvvon Njuolggadusain ja Norgga almolašvuođalágas. Persovdnadieđut gieđahallojuvvojit Norgga persovdnadiehtolága mielde.

Vuoiggalaš proseassa sihkkarastima dihte dieđihuvvojit oassebeliide áššái gullevaš dieđut, fáktadieđut ja ákkastallamat, maid nubbi oassebealli buktá ovdan – erenoamážit gulahallan- ja soabahandásis (geahča čilgehusa dásiid birra vuolábealde). Jus muhtin oassebealit govttolaš

² OECD Njuolggadusat, s. 58 ja mearkkašumit čađahanprosedyraide, teakstaossi 10.

ákkain ávžžuha ahte Gulahallanguovddáš ii juoge buot dieđuid nuppiin beliin suodjalan dihte hearkkes gávppálaš dieđuid ja berošteddjiiid beroštumiid, de galgá Gulahallanguovddáš ovt-tasráđiid dainna beliin gii addá dieđuid sihkkut vejolaš hearkkes dieđuid.

Gulahallanguovddáš galgá sihkkarastit bealátkeahtes gieđahallama ovttaskasáššiin.³ Dat mearkkaša earret eará gieđahallat vejolaš dahje navdojuvvon beroštusriidduid mat gusket olbmuid geaid Gulahallanguovddáš bálkáha soabahit ja veahkehit beliid. Gulahallanguovddáš lea čadnon Norgga *[hálddašanlága](#)* bealátkeahtesvuođa mearrádusaide.

Njuolggadusat eaktudit ahte oassebealit servet prosessii buori jáhkus, earret eará dan bokte ahte duođas árvoštallet Gulahallanguovddáša gulahallan- ja soabahanfálaldaga(id). Dat mearkkaša muđui:

- vástidit áiggi
- doalahit luhtolašvuođa go lea heivvolaš ja dáid prosedyraid mielde mat ovttaskasáššiid gieđahallamis leat
- garvit addimis boasttu čilgehusaid ášši(id) ja proseassa birra
- garvit ovddideames áitagiid dahje rángumiid proseassa oassebeliid vuostá dahje Gulahallanguovddáša vuostá
- searvat prosessii duohta sávaldagain gávdnat čovdosa áššái (áššiide) mat ovddiduvvojit

Rángumat leat dohkkemeahtumat. Jus Gulahallanguovddáš oažžu dieđuid áitagiid dahje rángumiid birra ovttaskas olbmo vuostá, dahje Gulahallanguovddáša dahje muhtin dan miellahtuid vuostá, dahje eará olbmo vuostá guhte lea oassin áššemeannudeamis, de čadaha Gulahallanguovddáš, Njuolggadusaid vuodul, buot doaimmaid maid sáhhtá čadhit fuolahan dihte ahte gillájeaddji suddjejuvvo doarvái.⁴

Gulahallanguovddáš sáhhtá ohcat veahki OECD ovddasvástideaddji ealáhusdoaimma bargo-joavkkus (WPRBC) dahje bargojoavkku čállingottis áššiid oktavuodas mat gusket dasa movt Njuolggadusaid galgá dulkot erenoamáš dilálašvuođain.

3 Geahča maiddái OECD (2022), [Guide for National Contact Points on Building and Maintaining Impartiality](#).

4 Geahča OECD Njuolggadusaid, mearkkašumiid nátionála gulahallanguovddášiid prosedyraide, teakstaoassi 26–27.

2. Ná váidá

Ovttaskasášši lea váidda maid Gulahallanguovddáš lea ožžon oktan čuoččuhusain ahte fitnodat ii leat čuvvon Njuolggadusaid. Ovttaskasolbmot dahje organisašuvnnat sáhttet sáddet váidaga Norgga gulahallanguovddážii fitnodagaid birra mat doibmet Norggas dahje jođihit doaimma-set Norggas, jus meannudaneavttut mat leat čilgejuvvon vuolábealde (geahča 2. dási) leat devdojuvvon. Váidi sáhtta geavahit váidinskovi mii lea Gulahallanguovddáža neahttasiiddus.

Váidi sáhtta ovdamearkka dihte leat muhtin báikkálaš servodagas geasa čuočcá muhtin fitnodaga doaibma, bargit, fágasearvi dahje eaktodáhtolaš organisašuvdna, geain leat beroštumi áššis. Váidaga sáhtta maid sáddet eará identifiserejuvvon ja guoskevaš oassebeliid ovdas. Váidi ii sáhte leat anonyma Gulahallanguovddážii. Váidit geat ballet vásihit rángumiid jus sin identitehta almmuhuvvo, berrejit nammadit ovddasteaddji.

Čálalaš váidagis berrejit leat dieđut dan oassebeali birra gii ovddida ášši, guđe fitnodahkii dat guoská ja váidi beroštumi birra áššis. Váidda berre maddái čujuhit Njuolggadusaid áššáigullevaš kapihttaliidda ja čilget movt multinationala fitnodat, váidi oaivila mielde, lea rihkkon daid. Váidi/váidit berre(jit) vuođustit váidaga doarvái ja luohtehahti dieđuiguin ja duođaštusaiguin. Gulahallanguovddáš sáhtta addit doarjaga jorgaleapmái dakkár oktavuodain go váidaga ii sáhte ovddidit dárogillii dahje engelasgillii.

3. Ovttaskasáššiid gieđahallan

Gulahallanguovddáža ulbmil, eahperievttáš váidinmekanismán, lea veahkehit oassebeliid čoavdit ovttaskasáššiid.⁵ Gulahallanguovddáš galgá láhčit dilálašvuođaid gulahallamii oassebeliid gaskka ja doarjut sin viggamuša gávdnat ovttamielalaš čovdosiid mat čuvvot Njuolggadusaid. Gulahallanguovddáš geavaha iežas máhtu Njuolggadusaid birra dán gulahallanbarggus. Ovttaskasáššiid meannudanprosedyrain leat vihtta dássi:

	Dássi	Áigerámma	Almmolašvuohta
1	1. dássi Duodašteapmi ja koordineren	Guovtti mánu sisa maŋŋel go váidda lea vuostáiváldon.	Diehtu das ahte váidda lea boahtán biddjojuvvo neahttasiidui, ja ođasmahttojuvvo oassebeliid namaiguin maŋŋel go fitnodat lea sádden vástádusa.
2	2. dássi Álgoárvvostallan	Golmma mánu sisa maŋŋel go váidda lea vuostáiváldon.	Almmuhuvvo, dábálaččat oktanis váidagiin ja fitnodaga vástádusain.
3	3. dássi Gulahallan ja soabaheapmi ⁶	Konsultašuvnnain oassebeliiguin mearriduvvo govttolaš áigerámma goas ášši mii lea gieđahallamis galgá čovdokuovvot. Vel 6–12 mánu sisa, dainna vejolašvuođain ahte guhkiduvvo fáktadieđuid háhkama geažil dahje jus eará sivaidd geažil adnojuvvo dárbbášlažžan.	Ii leat almmolašvuohta earret go jus oassebealit sohpet ahte dieđut gulahallama ja soabaheami birra galget almmuhuvvot.
4	4. dássi Loahppajulggastus	Golmma mánu sisa maŋŋel gulahallan- ja soabahandási loahpaheami.	Almmuhuvvo.
5	5. dássi Čuovvoleapmi	12 mánu sisa maŋŋel go loahppajulggastus almmuhuvvui.	Čuovvolanjulggastusa almmuheapmi.

⁵ Geahča maiddá OECD Njuolggadusaid, mearkkašumit nátionála gulahallanguovddážiid prosedyraide, teakstaossi 25–27.

⁶ Engelas doaba “good offices” čujuha dábálaččat metodii, mas sorjjasmeahtun goalmmát oassebealli – Njuolggadusaid oktavuodas nátionála gulahallanguovddáš – fállá guovtti dahje eanet oassebeallái veahki čoavdit sierramielalašvuođa gulahallamiin. Geahča Good Offices Manual for National Contact Points for Responsible Business Conduct, s. 8. Go Gulahallanguovddáš fállá “good offices”, de čujuha doaba gulahallamii, soabaheapmái ja/dahje soabadanbálvalusaide. Geahča maiddá dás: <https://mneguidelines.oecd.org/OECD-Guidelines-for-MNEs-NCP-FAQ.pdf>.

Gulahallanguovddáš geahččala ollašuhttit loahppajulggaštusa 12 mánu siste maŋnel go váidda lea bohtán (14 mánu sisa, jus lea dárbu koordineret váldogulahallanguovddáža vál-ljemis). Almmatge dohkkehit Njuolggadusat ahte dilálašvuođat sáhttet gáibidit guhkit áigerámma. Jus áššit maŋŋonit dahje vurdojuvvojit maŋŋonit, de dieđiha Gulahallanguovddáš oassebeliide buori áiggis dan birra sihkkarastin dihte einnostahtti áššemeannudeami. Oassebealit ávžžuhuvvojit čuovvut daid áigemeiid maid Gulahallanguovddáš bidjá. Jus oassebealit eai ovttasbargga, de sáhtta dagahit dan ahte Gulahallanguovddáš mearrida ášši almmá válddikeahtta vuhtii buot áššáigulleaš dieđuid.

Go 2. dás (álgoárvoštallan), 4. dás (loahppajulggaštus) ja 5. dás (čuovvoleapmi) leat čađahuvvon, de sádde Gulahallanguovddáš čállingoddi almmolaš dokumeanttaid OECD:i registreremii *OECD ovttaskasáššiid diehtovuđđui*. Prosedyranjuolggadusaid vuođu sáhtta Gulahallanguovddáš maiddái mearridit almmuhit dieđuid ovttaskasáššiid stáhtusa birra.

1. dás: Duođašteapmi ja koordineren

Go váidda lea bohtán, de čállingoddi duođašta ahte dat lea bohtán ja sádde dan viidáseap-pot fitnodahkii dahje fitnodagaide maid váidda guoská. Dat dahkko dábálaččat logi bargo-beaivvi sisa maŋnel go váidda lea bohtán. Fitnodat bovdejuvvo vástidit, dábálaččat logi bargobeavvi sisa, vejolaš guhkidemiin. Jus ovttaskasášši guoská mángga oasseváldiriikka gulahallanguovddášii, de árvoštallá Gulahallanguovddáš dán muttus lea go Norgga gulahal-languovddáš rievttis instánsa gieđahallat ášši. Go lea áigeguovdil, de koordinere Gulahallan-guovddáš eará nátionála gulahallanguovddášiiiguin dainna ulbmiliin ahte nammadit váldo-gulahallanguovddáša ja veahkegulahallanguovddáša/-žiid ja koordineret gaskaneaset.⁷

Jus Norgga gulahallanguovddáš árvoštallojuvvo leat rievttis instánsan gieđahallat ášši, de iská Gieđahallanguovddáš leat go miellahtuin dahje čállingottis beroštusriiddut mat hehttejit sin searvamis gieđahallamii. Oassebealit ožžot dieđuid ja sidjiide addo vejolašvuohta ovddidit oainnuideaset dán birra dalle go lea áigeguovdil.

Goappašat oassebealit oažžuba dieđuid ovttaskasáššiid gieđahallanprosedyraid birra ja Gulahallanguovddáša álgoárvoštallama eavttuid birra. Váidái ja fitnodahkii fállujuvvojit diehtujuohkinčoahkkimat prosedyranjuolggadusaid birra. Oassebeliide dieđihuvvo ahte dieđut maid Gulahallanguovddáš oažžu, juogaduvvojit nuppiin oassebeliin, jus fal ii leat lobálaš ágga dollet dieđuid.

7 Mearkkašumi čađaheami prosedyraide, teakstaoassi 29–32. Geahča maiddái OECD (2019), Guide for National Contact Points on Coordination when handling Specific Instances.

2. dásši: Álgoárvvoštallan

Maŋŋel go lea konsulteren oassebeliiguin ovddiduvvon ášši(id) birra, čadaha Gulahallanguovddáš álgoárvvoštallama gávnahan dihte váldo go váidda ollásit vai belohakkii viidáset meannudeapmái.⁸ Gulahallanguovddáš vuhtiiváldá čuovvovaš guhtta eavttu mat leat Njuolggadusaid mearkkašumiin prosedyraid čadaheapmái:

1. Guoskevaš oassebeali identitehta ja oassebeali beroštumit áššis

Váidi ferte almmuhit iežas identitehta ja beroštumiid guoskevaš áššis/áššiin.

2. Lea go ášši mearkkašahtti, nappo áigeguovdil Njuolggadusaid čadaheapmái, ja lea go vuodustuvvon, nappo doarvái ja luohtehahtti dieđuiguin nannejuvvon

Ášši galgá leat Njuolggadusaid doaibmasuorggi siskkobealde. Dat berre ovdanbuktojuvvot duohta dahje vejolaš fitnodatdoaibman mii rihkku ovtta dahje mánŋa rávvaga Njuolggadusain.

3. Gustojit go Njuolggadusat fitnodahkii

Dat mearkkaša ahte ferte árvvoštallat lea go ovttat dat fitnodatdoaibma, lea go multinationála ja gullá go viiddis multinationála fitnodatkategoriijii⁹ ja doaibmá dahje jođiha go fitnodat dan riikka territorias mii lea guorrasan Njuolggadusaide.

4. Orro go leame oktavuoha fitnodaga doaimmaid ja ášši ovddiduvvon dilálašvuodaid gaskka

Lea sáhka das ahte gustojit go fitnodaga doaimmat ovddiduvvon áššái dakkár vugiin maid Njuolggadusat fátmastit. Golmmalágan čanastaga leat fátmastuvvon: fitnodat sáhtta leat "dagahan", "váikkuhan" dahje leat "njuolga čadnon" áššái iežas doaimma, iežas buktagiid dahje bálvalusaid bokte fitnodatoktavuođa olis.¹⁰

8 OECD Njuolggadusat, mearkkašumiin nátionála gulahallanguovddážiid prosedyraide, teakstaoassi 33.

9 OECD Njuolggadusat, kapihtal I, teakstaoassi 4–5 ja OECD (2020), *Considering the purposes of the Guidelines and the notion of "multinational enterprise" in the context of initial assessments*, s. 6. p. 6.

10 Kapihtal II, mearkkašumiin Njuolggadusaid 24. teakstaoassi čilgejit doahpaga gávppálaš oktavuoha Njuolggadusaid mearkkašumiin.

5. Guđe muddui gustojeaddji lágat ja/dahje buohtalas proseassat ráddjejit Gulahallanguovddáša vejolašvuodá váikkuhit čovdosiidda ja/dahje Njuolggadusaid čađaheapmái

Áššit maidda Njuolggadusat gusket, sáhttet leat nationála lágaid ja riikkaidgas-kasaš geatnegasvuodaid vuollásaččat. Fitnodagaid rávven čuovvut Njuolggadusaid lea earálágan go juridihkalaš ovddasvástádusa ja lágaid čađaheami rávven. Buohtalas proseassat mat leat jođus dahje leat oassebeliide olámuttus, eai hehte Gulahallanguovddáša fállamis oassebeliide gulahallama ja soabaheami. Gulahallanguovddáš árvoštallá sáhtášii go gulahallama ja soabaheami fáldat leat mielde čoavdime ášši ja/dahje čađaheamen Njuolggadusaid boahteáiggis, almmá dan haga ahte dat duođalaččat vahágahtta oassebeliid beroštumiid dahje ráhkada dili mii badjelgeahččá rievtti.¹¹

6. Lea go áššegieđahallan ávkin Njuolggadusaid ulbmilii ja váikkuhanvuoibmái

Njuolggadusain lea guovttelágan ulbmil: movttiidahttit positiivlaš doaimmaide maid multinationála fitnodagat sáhttet fállat ekonomalaš, biraslaš ja sosiála ovdáneapmái, ja buoremus lági mielde ráddjet negatiivlaš váikkuhusaid Njuolggadusaide guoski dilliide ja mat sáhttet čuožžilit fitnodaga doaimma, gálvvuid ja bálvalusaid oktavuođas.

Álgoárvoštallama ulbmil lea dušše čielggadit lea go vuodđu guorahallat ášši viidáseappot, ja dát árvoštallan ii galgga leat dárbbášmeahttun lossat. Ášši ja dan realitehta viidáset guorahallan galgá dáhpáhuvvat gulahallan- ja soabahandásis ja/dahje loahpahandásis go Gulahallanguovddáš čállá iežas loahppajulggaštusa.

Álgoárvoštallan loahpahuvvo dainna ahte Gulahallanguovddáš almmuha iežas konklusuvnna dan birra ahte galgá go ášši gieđahallojuvvot viidáseappot. Mearrádus ahte ášši ii váldojuvvo viidáset gieđahallamii ii mearkkaš ahte ášši lea loahpalaččat árvoštallojuvvon ii ge dat mearkkaš ahte lea konkluderejuvvon lea go fitnodat čuvvon Njuolggadusaid vai ii. Álgoárvoštallamis lea mielde julggaštus mii čielggada dan. Dasa lassin láve álgoárvoštallan sisttisoallat:

- oassebeliid namaid, minddar go jus ášši ii váldojuvvo viidáset gieđahallamii dahje lea bohtán čálalaš gáibádus. Dákkár oktavuođain sáhtta Gulahallanguovddáš árvoštallat ahte ii almmut oassebeliid namaid
- váidaga sisdoalu, oktan čujuhusain Njuolggadusaid guoskevaš osiide, ja čoahkkáigeasu proseassa birra dán rádjái

¹¹ OECD Njuolggadusat, mearkkašumiit nationála gulahallanguovddášiid prosedyraide, teakstaoassi 35.

- ákkastallama dohkkehit dahje hilgut váidaga, ja maddái makkár oasit váidagis árvvoštallojuvvojit gullat Njuolggadusaid doaibmasuorggi siskkobeallai ja olggobeallái
- bajilgova ovttaskasášši gieđahallama boahttevaš lávkkiin

Álgoárvoštallanevttohus sáddejuvvo oassebeliide, geat ožžot logi beaivvi kommenteret/fáktádárkkistit evttohusa. Gulahallanguovddáš mearrida iežas árvvoštallama vuodul váldojuvvojit go vejolaš cealkámušat mielde. Álgoárvoštallan juogaduvvo dasto oassebeliiguin, almmuhuvvo Gulahallanguovddáša neahttasiidduin ja sáddejuvvo OECD ovttaskasáššiid diehtovuđđui. Dán muttus almmuha Gulahallanguovddáš dábálaččat maddái váidaga ja fitnodaga vástádusa.

Jus oassebealit bohtet ovttaoavilii almmá Gulahallanguovddáša seaguheami haga, dahje jus váidda gessojuvvo ovdalgo Gulahallanguovddáš lea geargan álgoárvoštallamiinnis, de heaittiha Gulahallanguovddáš váiddagieđahallama.

3. dási: Gulahallan ja soabaheapmi («good offices»)

Maŋŋel álgoárvoštallama, de Gulahallanguovddáš, ovttasráđiid oassebeliiguin ja jus lea ulbmillaš, fállá oassebeliide gulahallama ja soabaheami vai beaktilit ja govttolaš áiggis veahkehivččii čoavdit ovddiduvvon ášši. Gulahallan- ja soabahandásis lea ulbmil olahit oktasaš ipmárdusa das movt berre bargat ja movt ovttaskasášši sáhtášii čoavdit, mii de sáhtta leat vuodđun šiehtadussii dahje oassebeliid oktasaš julggaštussii. Molssaeaktun sáhtta Gulahallanguovddáš čielggadit ášši mii lea ovddiduvvon.

Gulahallanguovddáš bovde oassebeliid juogo oktasaš diehtjuohkinčoahkkimii dahje sierra čoahkkimiidda gos digaštallet boahttevaš lávkkiid dán ášši gieđahallamis. Gulahallanguovddáš čilge movt gulahallan ja soabaheapmi dáhpuhuvvá jus bealálaččat välljejit dán molssaeavttu, ja dasa lassin čilge Gulahallanguovddáša čielggadanproseassa ja vejolaš eará molssaeavttolaš vugiid maid sáhtta geavahit dán áigeguovdilis áššis. Gulahallanguovddáš de čielggada iežas bealátkeahtes rolla ja deattuha ahte miellahtut eai searvva soabaheapmái, earret dalle go miellahttu välljejuvvo soabaheaddjinn.

Gulahallanguovddáš láhčá dili nu ahte buot guoskevaš oassebealit sáhttet searvat prosessii ja váldá fárrui vejolaš eará guoskevaš oassebeliid jus dat leažžá áigeguovdil. Jus ovttá dahje máŋgga oassebealis leat vuosteháhu searvat gulahallamii ja soabaheapmái, de dahká Gulahallanguovddáš buot maid sáhtta veahkehit sin ipmirdit proseassa ja dan ovdamuniid, mas deattuhuvvo ahte lea buoret soabadit gulahallamiin ja soabahemiin go välljet proseassa mas Gulahallanguovddáš čielggada ovttaskasášši. Jus juobbá dahje goappašat oassebealit geassádit dahje eai searvva buori jáhkus, dahje jus oassebealit eai nagot soabadit, de joatká Gulahallanguovddáš dábálaččat ovttaskasášši čielggademiin (geahča molssaeaktu 2 vuolábealde).

Molssaeaktu 1: Gulahallan ja soabaheapmi

Gulahallama ja soabaheami láchimiin bidjá Gulahallanguovddáš vuođu gulahallamii oassebeliid gaskka. Soabaheapmi Gulahallanguovddáša olis lea eaktodáhtolaš, ii-rievttálaš proseassa mii gáibida ahte goappašat oassebealit oassálastet buori jáhkus. Proseassa lea šiehtadallanveahkkeneavvu mas goalmát oassebealli veahkeha čoavdit soahpameahttuvuođa nu ahte goappašat bealit duhtaba. Soabaheaddji/soabaheaddjit galgá/galget láchit diliid digaštallamiidda ja evttohit vejolaš čovdosiid.

Jus oassebealit miedihit searvat soabaheapmái, de sáhtta Gulahallanguovddáš ieš válljet soabahit dahje nammadit olggobeale soabaheddjiid ovttrasráđiid oassebeliiguin. Jus okta Gulahallanguovddáša miellahtuin doaibmá soabaheaddjin ja oassebealit eai nagot soabadit, de dát lahttu ii searvva viidáset guorahallamii áššis minddar go jus goappašat oassebealit miedihit dasa. Dain áššiin main geavahuvvojit olggobealde soabaheaddjit, formalisere Gulahallanguovddáša čállingoddi dan šiehtadusaid bokte soabaheddjiiguin.

Gulahallanguovddáš sáhtta mearridit soabaheami áigemeari. Soabaheapmi dáhpuhuvvá dábálaččat Norggas Gulahallanguovddáša čállingotti doarjalusain. Eará báikkiid sáhtta árvvoštallat. Jus buot oassebeliin ii leat vejolaš searvat fysalaš soabaheapmái, de sáhtta soabaheapmi čađahuvvot digitálaččat dahje hybridahámis. Gulahallanguovddáš mearrida ovdalgihtii guđe giela geavaha čoahkkimiin. Gulahallanguovddáš sáhtta veahkehit oassebeliid ja searvat soabadeapmái, go lea dárbu.

Soabaheaddji ovddasvástádus lea ásahit prosedyraid oassebeliiguin ja sihkarastit ahte vejolaš šiehtadusat čuvvot Njuolggadusaid. Proseassa álggus diedihuvvo oassebeliide ahte sii eai goassege sáhte juogadit earáiguin daid dieđuid mat juogaduvvojit soabaheamis jus dat eai leat juo almmolaččat almmuhuvvon, almmá nuppi oassebeali ja Gulahallanguovddáša miehtama haga. Soabaheaddji/soabaheaddjit sáhtta/sáhttet ráđđádallat Gulahallanguovddáša čállingottiin barggadettiin.

Lihkostuvvan soabadanproseassa loahpahuvo dábálaččat soahpamušain dahje oktasaš julggaštusain maid goappašat oassebealit, áinnas alla dási ovddasteaddjit goappáge guoskevaš organisašuvnnas, vuolláičálliba. Ávžžuhuvvo ahte oassebealit, soabaheaddji/soabaheddjiid vehkiin, váldet fárrui eanemus lági mielde konkrehta doaibmabijuid ja dárkilis dajaldagaid dan birra mii galgá dahkkojuvvot šiehtadusas, gii galgá dahkat maid ja guđe áigemearrái. Oassebealit berrejit maidái digaštallat galgá go šiehtadusa sisdoallu almmuhuvvot, ja vejolaččat man ollu, ja movt dat galgá dahkkojuvvot. Šiehtadus sáhtta leat oassin Gulahallanguovddáša loahppajulggaštusas jus oassebealit dasa mihtet.

Jus soahpamuš guoská dušše muhtin fáttáide váidagis, de sáhtta Gulahallanguovddáš čielgadat daid fáttáid mat eai čovdojuvvon soabaheamis. Jus eanas čoavddačuoggát čovdojuvvodje soabahemiin ja oassebealit leat ovttaoavilis ahte eai háliit Gulahallanguovddáša čielgadat ášši viidáseappot, de berre dát boahit ovdan šiehtadusas.

Soabaheami rámmaeavttut

Jus oassebealit válljejit joatkit soabahemiin, de bovde(jit) soabaheaddji(t) ja čállin-goddi ráhkkaneaddji čoahkkimiidda gos ulbmil lea soahpat soabaheami rámma-eavttuid. Oassebealit geatnegahttet iežaset searvat duohta soabaheapmái iige geavahit soabaheami gaskaoapmin háhkat eanet dieđuid dahje vejolašvuohtan garvit dustemis hástalusaid dahje váldimis ovddasvástádusa iežaset daguid ovdas. Dábálaččat ávžžuhuvvo ahte fitnodaga alla dássásaš ovddasteaddjit servet ja oassálastet soabaheamis, ja vásáhusaid mielde ii leat vealtameahttumit konstruktiivlaš ahte oassebeliin leat advokáhtat iežaset ovddasteaddjin soabaheamis.

Oassebealit geatnegahttet iežaset doalahit luhtolašvuođa minddar go lea dárbbalaš bivdit fágalaš ráđiid dahje bagadusa organisašuvnnas. Dakkár oktavuođain vurdojuvvo ahte sii geat konsulterejuvvojit, bisuhit luhtolašvuođa. Oassebealit berrejit diehtit movt almmolaš cealkámušat sáhttet váikkuhit soabahanproseassa. Jus muhtin oassebealli ii bisut luhtolašvuođa, de sáhtttá/sáhttet soabaheaddji/soabaheaddjit heahttit proseassa.

Molssaeaktu 2: Gulahallanguovddáša čielggadeapmi

Jus juobbá oassebealli hilgu soabaheapmi dahje dat áibbas dahje belohahkii ii lihkostuva, de árvvoštallá Gulahallanguovddáš ášši Njuolggadusaid rávvagiid vuođul. Gulahallanguovddášis lea dábálaččat dárbbu bivdit oassebeliin eanet dieđuid dahje cealkámušaid. Čielggadeapmái sáhttet maid gullat čoahkkimat Gulahallanguovddáša ja oassebeliid gaskka, juogo oktasaččat dahje sierra, dan mielde mii lea ulbmillaš. Jus eai gávdno govttolaš ákkat manne galggašii dollet dieđuid, de juogaduvvojit buot dieđut ja duođaštusat oassebeliiguin maid Gulahallanguovddáš oažžu. Gulahallanguovddáš sáhtttá maidái geavahit eará vugiid ovttaskasášši čielggadeamis.

- **Dieđut eará gálduin.** Gulahallanguovddáš sáhtttá viežžat dieđuid eará guoskevaš almmolaš etáhtain, ambassádain, Innovašuvdna Norggas, Norad'as, ON:s, OECD:s, fidnosuorgeorganisašuvnnain, bargiid- ja bargoaddiorganisašuvnnain, eaktodáhtolaš organisašuvnnain ja eará organisašuvnnain. Gulahallanguovddáš bivdá dárbbu mielde rávvagiid sorjjasmeahttun áššedovdiin.
- **Fáktadieđuid viežžan ja árvvoštallamat.** Gulahallanguovddáš sáhtttá viežžat lasi dieđuid ja árvalusaid. Dasa sáhttet gullat fealtagalledeamit ja jearahallamat relevánta eiseválddiiguin, fágaserviiguin, báikegottiiguin, álgoálbmotjoavkkuiguin ja eará berošteddjiiguin ja/dahje teknikkalaš árvvoštallamat.

Gulahallanguovddáš muitala oassebeliide guđet metodat geavahuvvojit. Go čielggadeapmi čađahuvvo, de árvoštallá Gulahallanguovddáš buot dieđuid mat leat gávdnamis čielggadan dihte leago fitnodat ollásit dahje belohahkii doahttan Njuolggadusaid vuordámušaid, vai lea go nu ahte fitnodat ii leat doahttan Njuolggadusaid.

4. dássi: Loahppajulggaštus

Ášši gieđahallan loahpahuvvo Gulahallanguovddáša loahppajulggaštusain, beroškeahtta das ahte buvttiha go soabaheapmi soahpamuša vai ii.¹² Loahppajulggaštusas geahččala Gulahallanguovddáš rávvet movt čoavdit ášši ja čađahit Njuolggadusaid. Loahppajulggaštusas leat dábálaččat mielde:

- dáhton go váidda ovddiduvvui Gulahallanguovddášii
- dárkilis dieđut váidaga birra ja buot Njuolggadusaid guoskevaš osiid birra
- dieđut guoskevaš oassebeliid birra
- čoahkkáigeassu proseassas maid Gulahallanguovddáš lea čađahan
- árvoštallan leat go oassebealit oassálastán proseassas buori jáhkus

Jus oassebealit soabadit, de válddahallá loahppajulggaštus goappáge oainnu, makkár lávkkiid Gulahallanguovddáš čađahii veahkehan dihte oassebeliid, dáhtona goas olahuvvui ovtta mielašvuohta ja čuovui go šiehtadus Njuolggadusaid. Dieđut šiehtadusa birra dahje ieš šiehtadusteaksta galgá leat mielde loahppajulggaštusas dušše jus oassebealit dasa mihtet. Gulahallanguovddáš sáhtta maiddái buktit rávvagiid Njuolggadusaid čađaheami ektui, go lea ulbmillaš.

Jus bealit eai nagot soabadit, de galgá loahppajulggaštusas maiddái, jus lea áigeguovdil, árvoštallojuvvot manne beliin ii lean vejolašvuohta joksat ovtta mielašvuođa. Das sáhttet maiddái leat fárus árvoštallamat ahte leat go Njuolggadusat čuvvojuvvon, buori geavadiid ovdamearkkat ja rávvagat dasa movt Njuolggadusaid sáhtta čađahit.

Go loahppajulggaštusevttohus lea gárvis, de ožžot oassebealit logi bargobeavvi kommenteret/fáktádárkkistit evttohusa. Gulahallanguovddáš mearrida ieš háliida go váldit mielde vejolaš rievdadusaid ovdal go loahppajulggaštus gárvvistuvvo ja almmuhuvvo, dábálaččat preassadieđáhusain. Sihkkarastin dihte ovtta mielašvuođa almmolaš politihkas, dieđiha Gulahallanguovddáš maiddái áššáiguoskevaš eiseválddiide iežas julggaštusaid birra, go lea áigeguovdil.

¹² Muhtun dáhpáhusain sáhttet oassebealit soabadit belohahkii. Dakkár áššiin čielggada ja gieđahallá Gulahallanguovddáš dábálaččat daid eará fáttáid loahppaárvalusas.

5. dásši: Čuovvoleapmi

Gulahallanguovddáš čuovvula šiehtadusaid maid lea láhčán ja rávvagiid maid lea addán dakko gokko lea árvoštallojuvvon áigeguovdilin.

Gulahallanguovddáš bovde dábálaččat oassebeliid čuovvolančoahkkimii ovdal go jahki lea vássán dan rájes go loahppajulggaštus almmuhuvvui, juogo bivdit oassebeliid raporteret šiehtadusa ávkki birra ja man guhkás sii leat joavdan vejolaš čuovvolandoaibmabijuiguin maid leat soahpan, dahje, jus eai leat soahpan, addit dieđuid ávžžuhusaid čađaheami birra ja eará doaimmaid birra mat gusket ovddiduvvon áššái.

Gulahallanguovddáš almmuha dasto čuovvolanjulggaštusa. Go čuovvolanjulggaštusevttohus lea gárvvis, de ožžot oassebealit logi bargobeaivvi kommenteret/fáktádárkkistit evttohusa. Gulahallanguovddáš árvoštallá ieš háliida go váldit mielde vejolaš rievdadusaid ovdal go julggaštus gárvistuvvo ja almmuhuvvo.

Guoskevaš oassebealit ožžot maddái vejolašvuoda evalueret proseassa ja Gulahallanguovddáža áššemeannudeami. Jus oassebealit bivdet árvoštallama almmuhuvvot, de dat almmuhuvvo oktan ovttaskasášši eará áššáigulleaš dokumeanttaiguin.

Almmuhan:
Norges kontaktpunkt
for ansvarlig næringsliv

Postboks 8114 Dep
NO-0032 Oslo, Norge
E-post: oecdncp@mfa.no
www.responsiblebusiness.no

Almmuhusat gávdnojit maidái dáppe:
www.regjeringen.no

Almmuhuskoda: E-1030 S

Hábmen:
Anagram Design

Norges kontaktpunkt
for ansvarlig
næringsliv